

НЕПРЕКЪСНАТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

ИЗИСКВАНИЯ ЗА ДОКЛАДВАНЕ¹

CIA, CCSA, CFSA, CGAP, CRMA

ИНСТИТУТ НА ВЪТРЕШНИТЕ ОДИТОРИ В БЪЛГАРИЯ

¹ Този документ представлява превод на български език на " Administrative Directive No. 4: 2011 Continuing Professional Education Requirements for All Certification Programs", публикуван от The IIA:
<https://global.theiia.org/certification/Pages/Certification-Administrative-Directives.aspx>
При тълкуване или наличие на различия, предимство има документът на The IIA.

Цел

Този документ съдържа задължителните изисквания за Непрекъснато професионално обучение (Continuing Professional Education, CPE) за притежателите на сертификати CIA², CCSA³, CGAP⁴, CFSA⁵ и CRMA⁶. Той посочва методите за докладване от притежателите на тези сертификати, които желаят да поддържат своята сертификация на добро ниво.

От притежателите на сертификати на The IIA се изисква да:

- Поддържат своите професионални знания и умения.
- Актуализират своите знания и умения съобразно измененията и развитието на стандартите, процедурите и техниките за вътрешен одит в тяхната специализирана област (одит в публичния сектор; финансови услуги, самооценка на контрола или предоставяне на увереност за управлението на риска).

CPE изисквания по отношение на Международните стандарти на IIA

1. С оглед насърчаване на по-доброто разбиране и спазване на Международните стандарти на IIA, Съветът по професионални сертификации на The IIA, въвежда изискване към притежателите на сертификати да следят промените в Стандартите, като част от своето непрекъснато професионално обучение.
2. Притежателите на сертификати трябва да са извършили преглед или да са преминали обучение по Международните стандарти на IIA през съответния отчетен период.
3. Ако преди попълване на CPE доклад не сте изпълнили това изискване, моля, отделете време за преглед на [Международните стандарти](#)⁷, преди да подадете вашия доклад.
4. Препоръчително е да направите преглед и на [Практическите ръководства](#)⁸, както и на останалите елементи на Международните професионални практики по вътрешен одит.

CPE изисквания за докладване

Притежателите на сертификати са длъжни да удостоверят изпълнението на изискваните CPE часове. Отговорност на сертифицирания е да гарантира, че посочените CPE часове отговарят на указанията, установени от Съвета по професионални сертификации на The IIA. Притежателите на сертификати изпращат доклад всяка година и чрез него се заявява, че всички CPE изисквания са изпълнени.

Всяка година до всеки сертифициран се изпраща уведомление за изискването за CPE докладване. Притежателите на сертификати подават CPE доклади по електронен път в системата CCMS (Certifications Candidate Management System) на сайта на The IIA⁹ или чрез локалния национален институт. CPE часовете за съответната година, се докладват до 31 декември на същата година. The IIA ще предостави удостоверение за съответствие на всеки, който изпълнява изискванията.

² Certified Internal Auditor - Сертифициран вътрешен одитор

³ Certification in Control Self-Assessment - Сертификация по самооценка на контрола

⁴ Certified Government Auditing Professional - Сертифициран одитор в публичния сектор

⁵ Certified Financial Services Auditor - Сертифициран одитор на финансови услуги

⁶ Certification in Risk Management Assurance - Сертификация по предоставяне на увереност за управлението на риска

⁷ Превод на български на Стандартите е публикуван интернет страницата на ИВОБ в раздел „Публикации”

⁸ Международните професионални практики по вътрешен одит са издадени от ИВОБ на български език

⁹ **От 2013 г. притежателите на сертификати в България също подават CPE доклади в системата CCMS** на сайта на The IIA. Служителите в офиса на ИВОБ са на разположение, в случай на необходимост от съдействие при подаването на CPE доклад.

Съветът по професионални сертификации на The IIA, въз основа на подадена молба, може да освобождава пълно или частично от изискванията за докладване на CPE при наличието на основателна причина, като например военна служба или лични затруднения.

Всеки един притежател на сертификат трябва да подаде съответния CPE доклад, без придружаваща документация, в съответствие със CPE изискванията. Всеки сертифициран трябва да съхранява копие от подадения доклад, заедно с цялата придружаваща документация, в продължение на най-малко три години след подаването на следващия CPE доклад.

Документацията трябва да бъдат предоставена на Института или на негов представител при поискване и трябва да съдържа:

- a. Наименование на програмата (обучението) и/ или описание на съдържанието.
- b. Дати на провеждане.
- c. Място на провеждане.
- d. Организатор.
- e. Брой на CPE часове, които носи програмата/ обучението.
- f. Писмо, удостоверение или друга независима писмена атестация за завършен курс на обучение.
- g. Документи за реализирани публикации, извършени устни презентации и/ или друго участие.

Неспазването на изискването за срока за подаване на CPE доклад води до автоматична промяна на статуса на сертифицирания в 'неактивен'. Институтът поддържа информация за активния/ неактивния статус на сертифицираните.

Статус при докладване на CPE

Притежателите на сертификати попадат в някоя от по-долу изброените групи, при CPE докладване за съответната година. Минималният брой CPE часове, които трябва да се докладват през съответната година се определят от статуса и съответният сертификат.

Статус	Дефиниция	Използват ли званието?	Практикуват ли дейности по вътрешен одит?	CPE часове за CIA	CPE часове за CCSA, CFSA, CGAP, CRMA
Практикуващ	Осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности	Да	Да	40	20
Непрактикуващ	Не осъществява дейности по вътрешен одит или свързани дейности	Да	Не	20	10
Пенсиониран	Оттегляне от активна трудова дейност	Да	Не	0	0
Неактивен	В този статус автоматично се поставят притежателите на сертификат, които не са подали своя CPE доклад или не са заплатили съответната такса за докладване.	Не	Не	Броят на CPE часовете, които сертифицираният трябва да докладва, за да възстанови активен статус, зависи от вида на сертификата и времето, през което той е бил в неактивен статус.	

Годишна такса за докладване

Всички притежатели на сертификати със статус „Практикуващ” или „Непрактикуващ”, заплащат годишна такса за CPE докладване. Неизпълнението на това изискване до 31 декември на всяка година води до автоматична промяна на техния статус в „Неактивен”. Притежателите на сертификат с неактивен статус могат да поискат възстановяване на статус „Практикуващ” или „Непрактикуващ” статус като подадат CPE доклад и заплатят съответните годишни такси.

Възстановяване

Ако притежател на сертификат е с неактивен статус повече от 12 месеца, той следва да подаде CPE доклад съобразно своя статус и да заплати съответните такси за възстановяване заедно с подаването на CPE доклад.

Атестация

При подаване на CPE доклад от всички сертифицирани се изисква да декларират че:

- Прилагат Международните професионални практики по вътрешен одит.
- Спазват Етичния кодекс на The IIA.
- С действията си не вредят на репутацията на The IIA.
- Ще уведомят The IIA в случай че са осъдени за престъпление от общ характер.

Дейности, които се квалифицират като CPE

Притежателите на сертифицираните следва да придържат към високи професионални стандарти чрез избиране на качествени програми за професионално развитие в изпълнение на CPE изискванията. За да бъде приета дадена програма за CPE, трябва да бъдат изпълнени следните общи критерии:

1. Основното съображение за това дали дадена програма отговаря на CPE изискванията е доколко тя пряко повишава професионалната компетентност на сертифицирания одитор.
2. Приемливите програми трябва да отговарят на следните изисквания:

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Да допринасят за повишаване на професионалната компетентност на участниците				
Да посочват целите на програмата, нивото на познания на участниците или нивото на компетентност, което може да бъде демонстрирано след завършване на обучението				
Да посочва минималните изисквания за образование и опит на участниците				
Да бъдат разработени от експерти, квалифицирани в дадената област и в подготовката на обучения				
Да включват актуално съдържание				
Да бъдат на професионално ниво и да са свързани с общата база от познания (Common Body of Knowledge) на изпита CIA	Да бъдат на професионално ниво и да са свързани със съдържанието на изпита CCSA	Да бъдат на професионално ниво и да са свързани със съдържанието на изпита CFSA	Да бъдат на професионално ниво и да са свързани със съдържанието на изпита CGAP	Да бъдат на професионално ниво и да са свързани със съдържанието на изпита CRMA

Непрекъснато професионално обучение
Изисквания за докладване

Следните области и теми са приемливи при CPE докладването, в случай че отговарят на горните изисквания:

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Одит и счетоводство	Основи на самооценката на контрола CCSA	Одит на финансови услуги: - Банкиране - Застраховане - Борси	Стандарти, управление и рамки за контрол/ риск	Оценка / предоставяне на увереност за дейностите по управление на риска
Управление и комуникационни умения	Интегриране на програмата за самооценка CSA		Практики по вътрешен одит в публичния сектор	Основи на управлението на риска
Компютърни науки	Елементи на процеса на самооценка на контрола CSA		Умения и техники за одит в публичния сектор	Елементи на управлението на риска
Математика, статистика и приложението им в бизнеса	Бизнес цели и ефективност на организацията		Одитна среда в публичния сектор	Теория на контролите, приложения
Икономика	Идентифициране и оценка на риска			Бизнес цели и ефективност на организацията
Търговско право	Теория на контролите, приложения			
Специфични теми като финанси, производство, маркетинг и управление на човешките ресурси				
Други специализирани теми в областта на публичния сектор, банковото дело и др.				

Дейности, извън посочените в настоящите указания, могат да бъдат счети за приемливи, ако притежателят на сертификат демонстрира, че те са допринесли за повишаване на неговата професионална компетентност. Обосновката за това, дали дадена дейност е приемлива и отговаря на изискванията е отговорност на сертифицирания.

Един час CPE кредит се предоставя за един учебен час от минимум 50 минути. Например, 100 минути обучение представляват 2 CPE часа. Повече от 50 минути, но по-малко от 100 минути обучение се признават само за 1 час. Признават се само обучения в група или приемлив курс

Непрекъснато професионално обучение
Изисквания за докладване

за самообучение. При конференции, когато отделните сесии са по-кратки от 50 минути, сумата от отделните сесии се счита за една обща програма. Например, пет 30 минутни презентации се равняват на 150 минути, което представлява 3 CPE часа.

Изпити

На кандидатите се предоставят определен брой CPE часове, в годината през която са издържали изпита. Техният брой се определя от изпитната програма, която са преминали.

	CIA	CCSA, CFSA, CGAP, CRMA
CPE часове, които се предоставят на кандидата в годината на сертифициране	40	20
CPE часове, които се предоставят на кандидата в годината след сертифициране	40	20

Обучение

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимално допустими CPE часове в тази категория - 40	Максимално допустими CPE часове в тази категория – 20. Най-малко 5 от общо 20 CPE часа, които трябва да докладва сертифицираният, трябва да бъдат в тази категория.			
Програми за професионално обучение и развитие, предоставени от национални или регионални одиторски и счетоводни организации.				
Технически заседания на национално и регионално ниво на одиторски и счетоводни организации.				
Формални, вътрешни за дадена организация обучителни програми.				
Програми на други организации (отраслови, професионални гилдии и др.)				
Университетски курсове, освен тези, които даден сертифициран трябва да премине, за да получи бакалавърска степен.				
<p>Преминаване на други сертификационни програми</p> <ul style="list-style-type: none"> - На кандидата се предоставят максимум 40 CPE часа в годината на сертифициране - По 10 CPE часа се предоставят за успешно преминаване на други счетоводни или одиторски изпити. <p>Броят на CPE часовете, които се предоставят за преминаване на други сертификационни програми може да се получи след писмено запитване до The IIA.</p>	<p>Преминаване на други сертификационни програми</p> <ul style="list-style-type: none"> - На кандидата се предоставят максимум 20 CPE часа в годината на сертифициране - По 10 CPE часа се предоставят за успешно преминаване на други счетоводни или одиторски изпити <p>Броят на CPE часовете, които се предоставят за преминаване на други сертификационни програми може да се получи след писмено запитване до The IIA.</p>			
Официална кореспонденция и програми за самообучение, свързани с вътрешния одит, при които са налице доказателства за тяхното преминаване.				

Публикации

Публикациите трябва да бъдат в областта на вътрешния одит или по дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge). Публикуваните статии или книги, които не са

Непрекъснато професионално обучение
Изисквания за докладване

пряко свързани с вътрешния одит могат да бъдат приети, ако сертифицираният демонстрира, че те са допринесли за повишаването на професионалната му одитна компетентност.

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват в категорията публикации - 25	Максимално допустими CPE часове, които могат да се докладват в категорията публикации - 10			
Обикновено, за една цяла страница в списание се получават 2 часа CPE кредит, при следните ограничения:				
Книги – 25 часа	Книги – 12 часа			
Статии – 15 часа	Статии – 6 часа			
Научни проучвания – 15 часа	Научни проучвания – 6 часа			
Приети CIA изпитни въпроси – 1 час за въпрос и максимум от 10 CPE за година.	Приети изпитни въпроси за специализираните програми – 1 час за въпрос и максимум от 5 CPE за година.			

Преводи

Превод на публикации, които са в областта на вътрешния одит или по дисциплини от общата база от познания (Common Body of Knowledge). Превод на публикувани статии или книги, които не са пряко свързани с вътрешен одит могат да бъдат приети, ако сертифицираният демонстрира, че те са допринесли за повишаването на професионалната му одитна компетентност.

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимум CPE часа, които могат да се докладват в категорията превод на публикации - 25	Максимум CPE часа, които могат да се докладват в категорията превод на публикации - 10			
Обикновено, за една цяла страница в списание се получават 2 часа CPE кредит, при следните ограничения:				
Книги – 25 часа	Книги – 12 часа			
Статии – 15 часа	Статии – 6 часа			
Научни проучвания – 15 часа	Научни проучвания – 6 часа			

Изнасяне на презентация

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани за устни презентации - 25	Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани за устни презентации - 10			
При разработване и презентиране на нова тема, към времетраенето на презентацията се добавя времето за нейното разработване, което представлява времетраенето на презентацията, умножено по 3.				
Следващо представяне на същата тема в рамките на едногодишния срок носи максимално 5 CPE часове.				

Участие

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани от участие - 15	Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани от участие - 10			
Участие като служител или член на комитет в професионална организация, свързана с вътрешния одит.				
Всеки час от такова участие се равнява на 1 CPE час.				

Външна оценка на качеството

CIA	CCSA	CFSA	CGAP	CRMA
Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани в категорията външна оценка на качеството - 20	Максимум CPE часове, които могат да бъдат докладвани в категорията външна оценка на качеството - 10			
CPE часове, могат да бъдат предоставени всяка година при изпълнение на дейности по външна оценка на качеството				
Всеки час от такова участие се равнява на 1 CPE час				
Независима (външна) валидация на самооценка на дейността по вътрешен одит: максимум 5 CPE часа за всеки преглед.	Независима (външна) валидация на самооценка на дейността по вътрешен одит: максимум 5 CPE часа за всеки преглед.			
Едноседмичен преглед на външна оценка на качеството: максимум 10 CPE часа.	Едноседмичен преглед на външна оценка на качеството: максимум 5 CPE часа.			
Ангажимент за две седмици за преглед на външна оценка на качеството: максимум 20 CPE часа.	Ангажимент за две седмици за преглед на външна оценка на качеството: максимум 10 CPE часа.			
За дейностите по подготовка и изготвяне на доклад не се предоставят CPE часове.				

Одит

The IIA проверява на извадков принцип регистрите на Сертифицираните одитори и организации, предоставящи обучения, за да установи съответствието с изискванията на тези указания. Възможното наказание за подаване на невярна информация ще се определя в съответствие с административната директива „Дисциплинарни политики и процедури“.